B. N. C
FIRENZE
1068
7

1068. 7

Digitized by Google

ANTIQUITATIS, ET NOVITATIS STUDIO MEDICUM PERFICI

ORATIO

SEXTA

HABITA IN PATAVINO LYCEO

A

BERNARDINO RAMAZZINI

Practicæ Medicinæ Profeſſore.

Die Decima Novembris. 1705.

MUTINÆ, M.DCCV.

Typis Antonii Capponi, Impreſſoris Epiſcopalis.
Superiorum Conſenſu.

BIBLIOTECA NAZIONALE
1872

Digitized by Google

Illuſtriſſimis, atque Excellentiſſimis D. D.

EQUITIBUS,

Et D. Marci Procuratoribus,

PATAVINI LYCEI

MODERATORIBUS

BERNARDINUS RAMAZZINI

Practicæ Medecinæ Profeſſor

FELICITATEM.

Literarum Cultoribus, ſicubi opus aliquod edituri ſint, plerumque liberum eſt ſibi Patronum deligere, cujus tutelæ fœtum ſuum commendent, non ita verò

mihi, Illuſtriſſimi, & Excelentiſſimi D.D quidquid enim e paupere meo penu prodire poſſit, veſtri juris eſt, ac tanquam res domi veſtræ nata in familiæ cenſu numerari debet. Æquum eſt igitur Vobis ſiſtere, quod non aliunde promanarit, quàm à ſingulari beneficentia veſtra, qua Profeſſores fovetis, atque illis integram felicitatem ſervatis. Etenim ſi inter armorum ſtrepitus, quibus tota penè Europa concutitur, nobis licet in Pataviuo Lyceo ocia ſecura experiri, & omni cura, ac ſolecitudine ſemota Juventuti inſtituendæ liberè vaçare, totum veſtri muneris eſt. Hanc Minervæ Arcem duris hiſce temporibus cuſtodiendam, prudentiæ veſtræ commendatam voluit Ampliſſimus Senatus Venetus; novit ille ſcilicet non ſemel expertus, quanta ſit Nominum veſtrorum auctoritas, quanta in publicis rebus adminiſtrandis peritia, quam feliciter geſta, que à Vobis fuerũt ſuſcepta.

Nota

Nota loquor, & quæ jam in Acta publica fuerunt relata quare ab eorum, quæ à Vobis patrata ſunt recenſione, quod non niſi longo ſermone abſolvi poſſet, abſtinebo. Orationem hanc meam interim, quam non alio nomine prodire volui, niſi ut Obſequium erga Vos meum teſtatum facerem, benignè excipite. Valete plurimùm ac diu, Senatores Ampliſſimi.

Mutinæ die quinta Novembris.
1705.

IMPRIMATUR

Fra Joannes Philippus Monti Vicarius Sancti Officii Mutinæ.

VIDIT,

Nicolaus de Sanctis.

Digitized by Google

SI olim, cum nondum intrà Urbes, & Oppida concluſio homines pallantes per agros diſcurrerent, Artes magnis honoribus exceptas fuiſſe, ac illarum Inventores à bona poſteritate in Deorum cœtum relatos quandoque legimus, nihil omninò admirari ſolemus A. N. Quo enim, precor, à Ferarum victu differret humanum genus, niſi repertæ fuiſſent Artes, quarum beneficio ſocialem vitam, quâ nihil in terris beatius eſt, degeremus! Artium porrò quaſdam à primæva ſua dignitate, & exiſtimatione decidiſſe, ſive ob ſolitam rerum viciſſitudinem, ſive ob Hominum ſocordiam, uti conqueſtus eſt, qui de cauſis corruptæ Eloquentiæ ſcripſit, neque pariter admirationi eſſe conſuevit. Quòd verò ingenuæ quædam ac honeſtæ Diſciplinæ tunc primùm neglectui eſſe cæperint, cum ſummum penè perfectionis culmen pertigerint, cui infortunio præceteris maximè ob noxia fuit Ars Medica, id unum eſt quod nec ſatis admirari ſoleo, nec parum dolere poſſum. Medicina olim cùm ruditatis multùm, & opere, & ſermone præferret, ac fidenter magis, quàm ſcienter de partium ſtructura & uſu, de morborum natura, ac indole, de remediorum poteſtate, tum coram ægris in Conſultationibus, tum in Lyceis declamaret, magna præmia, & magnos honores promeruit, adeò ut Medico prætereunti quilibet vir honeſtus caput aperiret, ac de via decederet; modò eadem poſt tot exantlatos labores, poſt tot glorioſa Inventa, cum non

ampliùs analogiſmis, ſed apodictice procedat, imò oculatâ fide indigitet, quale ſit verum Naturæ regimen, qualis Cerebri, partium ſpiritalium, Cordis, inferiorum Viſcerum, & cujuſque minimæ partis vera conformatio, & officium, ubinam cubent graviores morborum peſtes, ac ingenuè confeſſa quo uſque protendatur remediorum virtus, videtur, deſpicitur, ac tanquam Ars ſervilis tràducitur, quàm non amplius, ut olim, dignentur patritiæ manus attingere. At quid hoc rei eſt unquam? Num corruptos Sæculi mores, ac temporum noſtrorum barbariem culpare liceat? abſit. Quandonam enim unquam literatior fuit Mundus! Quanam ætate tam unanimi ubiqueterrarum conſenſu à doctis Viris deſudatum eſt ad priſcum literis honorem reſtituendum! Mihi equidem circa hujuſmodi contemptum, & tam proſtratam Medicæ Artis exiſtimationem animum intendenti cum variæ, ac diverſæ obverſarentur cauſæ, potiſſimam eſſe credidi perpetua ferè inter Profeſſores ipſos diſſidia, ac præcipuè Antiquitatis, & Novitatis contraria ſtudia, adeò ut Medici in binas veluti acies, tanquàm dimiceturi diſceſſerint, quarum una Veterum doctrinam pene adoret, & Mordicus retinendam velit, novam autem deſpiciat, altera verò autoritatis jugo excuſſo, ſoli rationi & autopſiæ auſcultandum aſſerat; unde factum ut cum ſapientes Viri, tum plebei quoque Homines, qui haſce concertationes norunt, & quandoque audiunt, ſtomachentur, & medicinam ab arte captatoria, vel parum, vel nihil differre exiſtiment. Vobiſcum itaque hac mea parænetica Oratione mihi res erit, Ornatiſſimi Philiatri, ut ſi forte labes iſta animos veſtros irrepſerit, illam elvam, & abſtergam, oſtenſurus antiquitatis, & novitatis ſtudio Medicum perfici.

Quàm graves turbas in politico regimine ferè ſemper ciere conſueverint rerum Novitates, ubi quis nimirum

mirum veteres mores, ac leges abrogare, ac novas, licet poſtmodum in publica commoda ceſſuras, inferre pertentarit, jam ſatis, præter experientiam ipſam, cum veteres, tum recentes hiſtoriæ loquuntur. Magni quippe ſemper intereſſe creditum eſt, qualemcunque Civitatis ſtatum, dummodo quietum, integrum ſervare; quam ob cauſam Romæ olim libros de Sacrorum origine in Sepulcro (a) Numæ Pompilii à bubulco repertos, Senatus cremari juſſit, ne ſi ad vulgi manus deveniſſent, cum fœda quædam in iis continerentur, popularem ſtatum perturbarent. Quibus inteſtinis motibus, exacto nuper ſæculo, concuſſa fuerit Medica Reſpublica, ubi primùm ab Anglico Cœlo celeberrimum illud Phænomenon circularis ſanguinis motus apparuit, quod Medicorum non paucos in ſui amorem pellexit, jam ſatis perſpectum eſt ut nihil magis. Ad novum enim illius lumen cæcutientes, ac penè inſanientes docti alioquin Viri clamitare cæperunt, fatuum Ignem illud eſſe cito deſiturum, ac purum prurientis ingenii Commentum, quo ſtante brevi totam Medicinam everſum iri neceſſum eſſet. Diù equidem, & acriter utrinque pugnatum eſt, verùm, ut olim de Romanorum bellis civilibus Lucanus,

Bella geri placuit nullos habitura triumphos.

Sicuti enim Veteris Medicinæ Aſſertoribus nequaquàm datum eſt, tam egregium, & frugiferum inventum, multaque alia, quæ exinde Scrutatorum æmula virtus aperuit, evertere; ità neque illis priſcam Medicinam adeò convellere, ut licet multum de illius amplitudine detractum fuerit, adhuc tamen multum honoris, ac dignitatis, illi non ſuperſit. Quoniam autem res nondum ſatis bene ſunt compoſitæ, & quibuſdam in locis contentioſum hunc funem ducere libido eſt, proptereà prudentis, ac ingenui Medici, qui ſolius Veritatis conquirendæ ſtudio teneatur

(a) *D. Auguſt. de Civit. Dei lib. 7. cap.* 34.

neatur erit, ità ſe gerere, ut ſine partium ſtudio, ſine offenſa poſſit utriuſque Provinciæ fines longè, lateque diſcurrere, eaque ſibi comparare, quæ non ſolùm ad Medicam Eruditionem faciant, ſed quæ ad Medicinam ritè, & cum laude faciendam conducant.

Ampliſſimus autem ad id patebit campus; nàm ex ſolo Hippocrate quantum bonæ ac ſinceræ frugis licebit colligere! quot documenta, immò quot Oracula ad morbos prænoſcendos, & fugandos quoque, ab inexhauſto illius penu haberi poſſunt! Nemo ad illum accedit, quin doctior habeat, nihil eſt quod quis diſcere velit, quod ille docere non poſſit. (b) Experientiſſimus hic Senex ſua ſigna prognoſtica tanti habuit, ut Vir alioquin modeſtiſſimus literis prodere veritus non fuerit, illa vera eſſe, & in Lybia, & in Delo, & in Scythia, hoc eſt in calidis, in temperatis, & frigidis regionibus. Quàm doctè porrò, quàm eleganter Celſus, quem Latinum Hippocratem vocant, Medicum inſtruit, immò ſi Jubet, expertum Chirurgum facit! quid autem è Galeni, non dicam operibus, ſed Bibliotheca ſperare non liceat, ſi quis illam modò pulverulentam excutiat, ſivè raram, & peregrinam eruditionem circa Phyloſophorum, & Medicorum placita, ſivè particulares caſus, & medicas hiſtorias, ſivè egregia documenta pro reparanda, ſivè pro tuenda valetudine exoptet. Neque irritus labor fuerit Arabum Sapientiam deguſtaſſe, aliorumque Scriptorum, qui poſtmodùm per tot ſæcula commentaria ſua poſteritati tradidere. Nolim tamen, quis putet velle me quod Medicus, qualem peropto exactè calleat, *ut digitos ungueſque ſuos*, quid quid apud hujuſmodi Auctores ſcriptum reperitur. Etenim cum ob antiquum illud ſcribendi Cacoethes, quod noſtra ætate non parùm perſixiſſe viſum eſt, magna ſit librorum turba, quæ diſcentem potiùs oneret, quàm inſtruat, nimis improbus labor eſſet, velle in cunctis diſquirere

(b) *Hippoc. lib. Prænot. num.* 27.

vere quid boni reperiatur, niſi interdum contingeret erronea quædam dogmata, & ſupervacua diſcere, mox dediſcenda. Medicus tamen à bono Præceptore inſtitutus facili noſcet quos libros attentè legat, quos obiter excurrat, & quorum, ne hoſpes in Medicina videatur, ſolam nomenclaturam habere ſufficiat.

Haud ſecus bonum Medicum novitatis ſtudioſum eſſe, & decet, & neceſſum eſt. Quot beneficia, & inopinata commoda ex abditarum rerum ſtudio; atque ſcrutamine ad perficiendas Artes proficiſci ſoleant, ſola Magnetis ad Polum cognita converſio, cujus beneficio per ampla Oceani ſpatia *extra Anni Soliſque vias*, oculis non ad Aſtra, ſed ad Verſoriam intentis, licet diſcurrere ſatis palam fecit. Curioſitas equidem Ignorantiæ filia dicitur, ſed poſteà Sapientiæ mater evadit; Niſitam curioſa indagine tot ſcrutatores, quos habuit fortunatiſſimum præcedens Sæculum, nobis aperuiſſent, quomodo, quibus ve legibus in orbem feratur ſanguis, per quos ductus chyloſus latex, lympha, aliæque fluidæ ſubſtantiæ ſuos abſolvant motus, qualis ſit partium ſolidarum configuratio et uſus, qualiſve earum ad invicem armonia, quænam vis cunctos infuſa per Artus corpoream molem agitet, quanta rerum caligo nos teneret? adhuc inter antiqua ſomnia verſaremur inter facultates Tractrices, Retentrices, multaſque alias tum ſocias, tum famulas? adhuc inter primarum qualitatum repagula, Phyſiologica, & Pathologica coerceretur Doctrina; adhuc Jecur infectorio munere candidam chyli veſtem in purpuream verteret; adhuc Lien peculiarem ſuccum ſtomacho pro acetario ad excitandam Orexim ſuffunderet; adhuc Pancreas, cæteræque glandulæ ſub vili miniſterio fulciendi Vaſa laborarent; adhuc ad cor tantummodo perfrigerandum & extrudendas fuligines anhelarent Pulmones? adhuc, verbo dicam, Andabatarum more cum morbis congrederemur.

Quoniam autem Proſectorum induſtria, manibus ferro, oculiſque microſcopio armatis, tam altè in Regnum Naturæ penetratum eſt, imò Natura ipſa, quæ nobis antea tot variis formis illudere conſueverat, tandem non ſecus ac Virgilii Protheus, torturâ & vinclis in vivorum anatome verum fateri coacta eſt, modo ad oppugnandos morbos ratione duce, & auſpice procedimus, ut Pharmaceuticam Rationalem, Chirurgiam, & rationalem quoque Diætam teneamus. Sit autem, quod non abnuo, non ignotum prorſus fuiſſe veteribus ſanguinis in orbem motum, aliaque inventa quæ modo habemus, non niſi obſcuræ tamen ac ſine uſu ea noverunt, quæ nos tam magno emolumento, tam manifeſta ac clara luce, conſpicimus, ut non ineptè dictum illud proferri poſſit. (c) *Seniores ſomnia ſomniaverunt, juniores autem viſiones viderunt.* Hinc diſcere liceat Ornatiſſimi Philiatri quantum interſit nova Documenta, non ſolùm nudè & ſimpliciter cognita, ſed ritè habere perſpecta, adque extra omnem controverſiæ aleam poſita ac veluti ad Polycleti regulam referre liceat quidquid ſcriptum reperitur. Non ſatis itaque fuerit ab antiquis Fontibus Medicinam hauſiſſe, ſed neceſſe quoque eſt puros ac ſecuros latices deguſtaſſe, quos novæ ſcaturigines tam larga vena effudere; ſic enim bonus ac verus conflatur Medicus, qui ſciat qualis fuerit Medicinæ ortus, & progreſſus, qualis præſens illius ſtatus, ac ſi licet divinare etiam qualis futurus ſit. Hoc eſt verè Medicam artem profiteri; nequaquam autem in veterum decreta tantummodo juraſſe, aut ejuratis Galeni, aliorumque Doctrinis, ſolam novitatem affectare.

Quanquam, ſi rem attentè expendamus, uſitata iſthæc Antiquitatis & Novitatis Vocabula non raro nobis imponunt, dum rebus antiquiſſimis, antea à nobis ignoratis novarum rerum nomina imponimus. Sic

(c) *Joel.* 2.

Sic novum Orbem eam Mundi partem vocamus, quam rerum Univerſitati coævam primus omnium Columbus navigatione nulli antea pertentata aperuit; ſic novos Planetas Corpora illa cœleſtia dicimus, quæ à Mundi Origine Mortalium obrutui inconſpicua Galilæus, Vir ſane Lynceus, oculis Teleſcopio munitis viſenda præbuit, atque ut ea ſplendidiora redderet, regio Mediceæ Familiæ cognomento inſignivit; ſic verbò rei parum congruo primas Mundi ætates antiqua tempora vocamus, cum vere noſtra tempora antiqua dici mereantur, & Mundi grandævitas in dies major futura ſit, Exordio ſcilicet, uti decet, ab Univerſi fabrica deducto. Non ſunt igitur tanti facienda Antiquitatis & Novitatis nomina, ut vos à Veritatis ſtudio, quod unicum eſſe debet, abducant, ac tranſverſos in rixas ac ſimultates agant. Id enim quod à nobis novum dicitur, ſi verum eſt antiquum eſt; quid enim veritate antiquius!

Ad evoluenda igitur tam priſcæ, quàm novæ Medicinæ ſelectiora monumenta vires ac animos intendite; Vobis exemplo ſint ceterarum Facultatum cultores Quibus volupe eſt poeſi indulgere nùm ſolum Virgilium, Horatium, Ovidium alioſque illorum temporum (ut intra Auſoniæ fines, intactis Græciæ litoribus conſiſtamus) colere & lectitare cenſendum eſt? & non etiam clariores Poetas, quos habuere poſteriora Secula uti Pontanum Actium Sincerum, atque eos etiam, quos habet ætas hæc noſtra? De Poetarum Principe ſatis conſtat, illum & ſuorum, & antiquiorum temporum Poetas coluiſſe, atque Ennii carminibus apprimè oblectatum fuiſſe, cumque ab eo quæreretur, quid in obſoleto Poeta reperiret, *Aurum inquit, ex Ennii ſtercore colligo*.

Quiſnam Philoſophus eſt, qui poſtquam Ariſtotelis opera ſatis verſarit, (ſi tamen ſapiat ac verè Philoſophus h. e. Sapientiæ amans dici optet) experiri

etiam

etiam non velit qualis ſit Philoſophorum noſtræ ætatis Doctrina? Quiſnam Mathematicum ſe profiteatur & ſolius Euclidis elementis contentum dicat, Galilei autem & Borelli ſapientiam deguſtare non dignetur, ut illos taceam qui Analyticam Doctrinam veteribus ignotam tradidere? Aut quis Geographiæ ſtudioſus eſt, qui ſolas Ptolemæi tabulas, ubi antiquus Orbis deſcribitur, obſervarit, ac nunquam exactiſſimas & elegantiſſimas, quas modò habemus mappas luſtrarit ubi tum antiquus, tum novus Orbis magno mentis & oculorum oblectamento delineatus viſitur?

Verùm ut quid externa exempla conquirimus, cum domeſtica ſuppetant? (d) Magnus Hippocrates Medicæ artis conditor, ſimul & Stator, ſicuti novitatis ſtudium commendavit, ubi Democritum convenit animalium Corpora diſſecantem, ut amentiæ ſedem diſquireret, ita neque priſcam Medicinam abhorruit, librum enim de veteri Medicina conſcripſit, parvum quidem, ſed avreolum, quem totum ſui juris fecere Hermeticorum Alumni. Galenus quoque in ſuis, quas ſuſcepit peregrinationibus ſe non parum novarum rerum ſtudioſum oſtendit (e) Vir iſte ſolertiſſimus Deſtillatoriam Artem mente concipiens in Votis habuit ut modum ſciret quo pars Vini meracior & tenuior à craſſioribus ſecerni poſſit, ſicuti Butyrum à lacte ſeparatur imo non levem gratiam iis habiturum ſedixit qui tale mechanicum inſtrumentum ſibi oſtenderent.

Utriuſque juris igitur Medici antiqui & novi peritum eſſe oportet, Jatricæ facultatis Profeſſorem nullique ſectæ mancipatum (f) *Qui valet, & ſuæ ſpontis eſt, Nullis ſe debet obligare legibus; Eum modo Ruri eſſe, modo in Urbe convenit, nullum cibi genus fugere;* Sic olim Celſus de Homine ſano & libero; id ipſum quoque de Medico ingenuo, & cui ſanum

(d) *Gal. de ſimpl. Med. Facul. lib.* 1. *c.* 17. (e) *Hipp. in Epiſ.*
(f) *Celſus lib.* 1. *cap.* 1.

anum ſit ſynciput, proferre liceat, nimirum quòd liberè ſentiendi integram poteſtatem ſervet, nullumque Doctrinæ genus abhorreat dummodo rationi & experientiæ reſpondeat. Etenim ſicuti in Nummis non elegantia, neque num recens, an multo ante percuſſi fuerint, ſed bonitas & pondus ſpectatur, ita & de libris idem judicium eſto. (g) *Qui veteri vino utuntur ſapientes puto*, ajebat Comicus; rectè quidem, niſi tamen vinum in vappam & ſeu acorem tranſierit; non minus tamen ſapientes judicandi, qui recenti utuntur vino; ſi defæcatum fuerit; hoc enim vini genus plus nutrit, multoque plus ſpiritus ab eo elicitur. Non mediocri autem oblectamento vobis erit Studioſiſſimi Juvenes ab antiquis lectionibus ad novas migrare à Sylvis poſt longam venationem ad culta Novalia, unde amplæ ſegetes haberi poſſint, ſic quotieſcunque ad Veterum menſas, ubi aliquantò craſſiores Cibi offeruntur vos ſaturos noveritis, liceat vobis ad Scriptorum noſtræ ætatis Sympoſia divertere, ubi elegantiores & ſapidiores præſto ſunt epulæ, quæ magis ad ſtomachum faciunt, & concoctu faciliores ſunt. Exemplaria igitur, tum vetera, tum nova.

Nocturna verſate manu verſate diurna, & quidquid bone frugis illis ineſt ſine partium ſtudio, & offenſa colligite, atque aſſervate. Fas ſit veterum ſapientiam admirari, non ita tamen ut noſtrorum temporum deſpiciantur ingenia; Ceſſent tandem odia, ceſſent convitia, quibus utraque pars damnatur neutra abſolvitur. Suus apud vos novis Scriptoribus qui Medicinæ pomæria tam amplè tam feliciter protenderunt, perſtet honos & cultus; Priſcis quoque Auctoribus, quorum humeris nos inſidentes tam longè proſpeximus, ſuus habeatur honos, & gratia. Licet autem illi humani aliquid interdum paſſi fuerint erronea quædam dogmata tradendo, non idcircò deſpuenda ſunt illorum opera, tamquam prorſus infrugifera;

(g) *Plaut. in Prologo Caſſinæ.*

giſeia; Fateri enim licet ingenioſa fuiſſe, in tant. tunc temporis obſcuritate illorum figmenta, quibus ſi non laus, ſaltem neque debeatur contemptus. Lubet hic referre Plinii Junioris verba quibus amicum ſuum in Achaiam proficiſcentem admonitum voluit, ut ſuſceptam Provinciam rectè adminiſtraret (h) *ſuus apud te* ajebat ille *ſit bonos Antiquitatis, ſit ingentibus factis, ſit fabulis quoque.*

(h) *Plin. lib.* 8. *Epiſ.* 24.

99 957837

Digitized by Google

Digitized by Google

Mc